

דרגות הראשונים

מחולות בכרמים ביום הכיפורים

במשנה וברייתא סוף מסכת תענית (כו: לא):

"אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל
כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים, שבהן בנות ירושלים
יוצאות בכלי לבן שאולין, שלא לבייש את מי שאין לו...
ובנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים, ומה היו אומרות, בחור,
שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך... תנא, מי שאין לו אשה
נפנה לשם".

ואנו עומדים ותמהים... ביום הכיפורים?! לשדך שידוכים?! ולחול
בכרמים!?

אבל כמדומה שחז"ל הקדושים הבינו את הענין אחרת. עיין בתרגום
איכה (א, ד), על הפסוק "דרכי ציון אבלות מבלי באי מועד, כל שעריה
שוממין, כהנייה נאנחים, בתולותיה נוגות, והיא מר לה", וז"ל שם:
"איצטדיאת ירושלם... מדלית אעיל בה בזמן מועדיה, כל תרעאה צדיין
וכהנהא אנחין על די בטילו קרבניא, בתולתה ספדן על די פסקו
למיפק בחמשא עשר יומין באב וביומא דכפוריא...
לחינגא בחינגין...".

הרי שהתרגום מונה את המחולות האלה בין הענינים הקדושים שבטלו
בחורבן הבית, כגון עלייה לרגל והקרבת נפש, ואם כן נראה ששומה עלינו ללמוד
את הענין בעינים פקוחות יותר, כדי להגיע לאמיתת הענין.

**

מה היה ענין היום טוב של יום הכיפורים? בגמרא שם מפורש שהשמחה
היתה משום מחילת עוונות, כעין היום טוב שהיה הכהן גדול עושה בצאתו
בשלום מן הקודש (יומא ע). היינו ששמחו בטהרה שהרגישו בכפרת
עוונותיהם על ידי השעיר המשתלח ושאר עבודת יום הכיפורים, והשתמשו
בשמחה קדושה זו כדי לשדך שידוכים לשם שמים, כי אצלם היתה קדושת
השידוכין וקדושת יום הכיפורים שוות. נוראה הקדושה!

וכן היום טוב של ט"ו באב — שגמרו להכין העצים למערכה, ובוה שמחו
לגמרה של מצוה. וכן את השמחה הזאת ניצלו כדי לשדך שידוכין לשם
שמים. כשם שזו שמחה של מצוה כך זו. כמה גדולה טהרת הלב!

"מי שאין לו אשה נפנה לשם". לא קרה מעולם שילך לשם
מי שלא היה עומד להשתדך, רק כדי לראות. איזו קדושה וזהירות! ועיין
במהרש"א שכתב "מי שאין לו אשה נפנה לשם" — שאסור לקדש אשה עד
שיראנה". (ועיין מש"כ על זה בכרך א, עמ' 74). הרי שהסתפקו בהזדמנות
זו לבד לראות את המשתדכת ראייה חטופה, ולא לבדה אלא בתוך הכלל.
נוראה הצניעות!

"וחולות בכרמים" — בכרמים דוקא, לשם צניעות. "ומה היו
אומרות" — אומרות, אבל לא מזמרות. המחול, לשם שמחה של מצוה, היה
מותר, אבל זמר אסור.

**

"בכלי לבן שאולים". כאן מגלים אנו פרשה אחרת, פרשה
של בטחון ושל חסד. אשה צעירה הולכת להיראות לשם שידוכין, אפילו
הצנועה ביותר מדקדקת ללבוש שמלה יפה כדי לעשות רושם טוב, ואין שום
גנאי בדבר. אבל לא כדורות האחרונים הדורות הראשונים! כאן — כולן
בכלי לבן פשוטים, כולן שוות, אין אחת שמצטיינת בלבושה לגבי כל
חברותיה. נוראות! ונורא הבטחון שבדבר. ולא עוד, אלא "שאולים". אפילו
אם יש לאחת מהן שמלה לבנה מבד יותר חשוב, היא מוותרת על זאת; הבת
העשירה שואלת מן הענייה, והענייה מן העשירה. ולמה? כדי שלא לבייש את
האחרות. נורא החסד, וההתחשבות ברגשי הוולת!

ובמי מדברים כאן? לא על בנות התנאים וגדולי הדור, אלא על בנות
פשוטי העם — "בנות ירושלים". מעתה שמא נבין במקצת איך השוו חז"ל
קדושת מחולות אלו לקדושת המועדות וקדשי שמים.
כה היו אבותינו — ענקי הרוח, גבורי הקדושה, החסד והבטחון. בוש
נבוש מהם, כי קטנם עבה ממתינו.